

БАБИН ЯР: пам'ять на тлі історії

Мультимедійний інтерактивний проект за участі
Музею історії міста Києва, Українського інституту національної пам'яті,
Українсько-єврейської зустрічі (Канада), Громадського комітету для вшанування
пам'яті жертв Бабиного Яру, Українського центру вивчення історії Голокосту
(<https://memory.kby.kiev.ua/>)

Бабин Яр, Лук'янівка та Сирець до революції

1. Вулиця в районі Куренівки. 1917. ЦДКФФАУ
2. Головний вхід до Єврейського кладовища. 1910.
Архів Михайла Кальницького
3. Дивізійна церква Сирецьких військових таборів.
Поч. XX ст. Архів Михайла Кальницького
4. Панорама Єврейської лікарні. 1912.
Архів Михайла Кальницького

*Щоб минуле не повторилося,
май сміливість подивитися йому в очі...*

Анатолій Кузнєцов,
«Бабин Яр»

Пам'ятник персонажу роману «Бабин Яр»

Анатолія Кузнєцова, який читає
наказ німецького командування «Зібратися всім євреям
міста Києва і околиць в понеділок дня 29 вересня 1941 року
при вул. Мельника – Доктерівській...».
З цього наказу розпочалася трагедія Бабиного Яру.
Автор пам'ятника – Володимир Журавель

Німецькі танки на Хрещатику. Вересень 1941. МІК

Колони полонених бійців Червоної армії поблизу Києва. 1941. ЦДКФФАУ

1. Євреї ідуть вулицями Києва до Бабиного Яру. 29.09.1941. МІК

2. Речі розстріляних євреїв у Бабиному Яру. Поч. жовтня 1941. Фото Й. Гелле. МІК

3. Арешт євреїв під час облави. 1941. ЦДКФФАУ

4. Есесівці риються у речах розстріляних євреїв у Бабиному Яру. Поч. жовтня 1941. Фото Й. Гелле. МІК

Солдат СС сторожить радянських військовополонених, які розрівнюють землю на ділянці Бабиного Яру, де проводилися розстріли євреїв. Поч. жовтня 1941. Фото Й. Гелле. МІК

Несанкціонований мітинг 1966 р. Зйомка Едуарда Тімліна

1. Учасники мітингу біля цегляної огорожі Єврейського кладовища. 24.09.1966.
2. Емануїл Діамант, ініціатор та організатор мітингу у Бабиному Яру, біля Єврейського кладовища. 24.09.1966.
3. Віктор Некрасов біля Єврейського кладовища. 24.09.1966.
4. Плакат на огорожі Єврейського кладовища. 24.09.1966.

Неформальне вшанування пам'яті за радянських часів

1. Несанкціоноване покладання вінків у Бабиному Яру. 1973. Архів Емануїла Діаманта
2. Вінок загиблим єврейським дітям. 1971. Центр юдаїки НаУКМА
3. Несанкціонована акція у пам'ятного каменя у Бабиному Яру. 1972. Архів Емануїла Діаманта.
4. Несанкціонований мітинг біля пам'ятного каменя у Бабиному Яру. 1960-і. Центр юдаїки НаУКМА
5. 40-річчя трагедії Бабиного Яру. 1971. Центр юдаїки НаУКМА

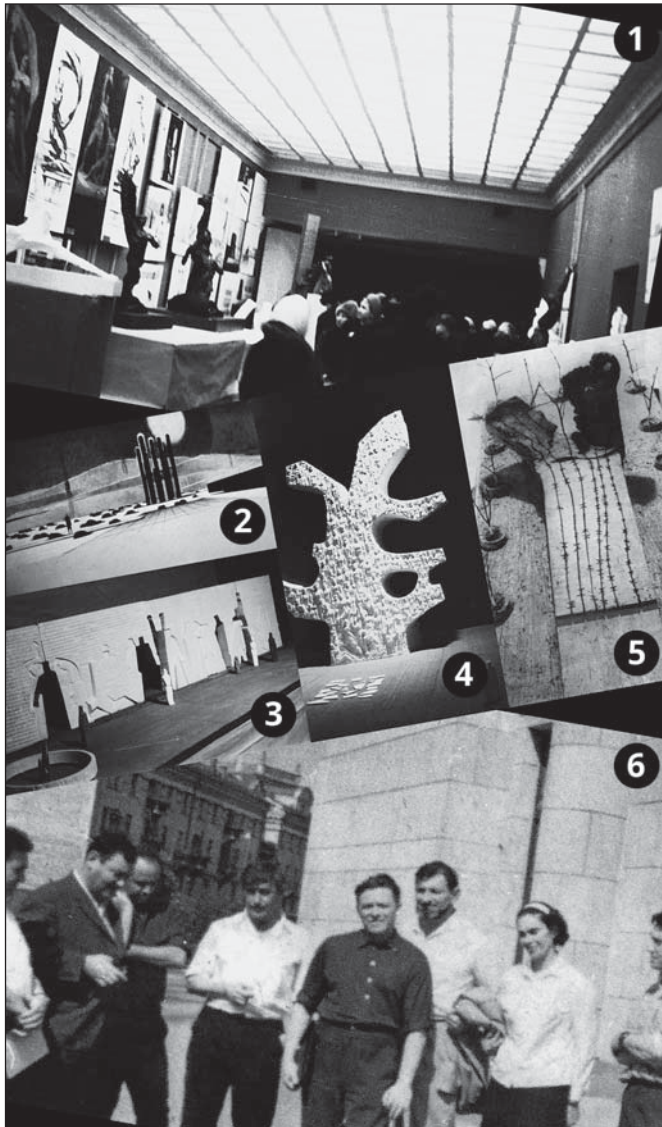
Радянський пам'ятник 1976 р.

1. Макет пам'ятника «Радянським громадянам» у Бабиному Яру. 6.10.1972. Фото А. Піддубного. ЦДКФФАУ
2. Спорудження пам'ятника «Радянським громадянам» у Бабиному Яру. 1970-ті. Фото М. Плаксіна. ЦДКФФАУ
3. Урочисте відкриття пам'ятника «Радянським громадянам». 2.07.1976. Фото Ю. Мосенжника. ЦДКФФАУ
4. Архітектор Анатолій Ігнащенко – один з авторів пам'ятника у Бабиному Яру. 1980. Фото П. Чемериса. ЦДКФФАУ

Вшанування пам'яті за часів Перебудови

1. Поминальна хода до Бабиного Яру. 29.09.1990. Фото М. Куріна. ЦДКФФАУ
3. Траурний мітинг у Бабиному Яру. 29.09.1990. Фото М. Куріна. ЦДКФФАУ
- 2, 4, 5. Траурний мітинг у Бабиному Яру. 1989.
Архіви Іллі Левітаса та Якова Канера

Архітектурні конкурси 1965 р.

1. Виставка проектів пам'ятника у Бабиному Яру в Київському будинку архітекторів. 1965.
Архів Еммануїла Діаманта
2. Проект меморіалу в Бабиному Яру художника Бориса Лекаря. 1965.
Архів Еммануїла Діаманта
3. Один із проектів меморіалу в Бабиному Яру. 1965.
Архів Еммануїла Діаманта
4. Проект меморіалу в Бабиному Яру скульпторів Василя Бородая, Валентина Зноби та Івана Зноби, архітекторів Анатолія Ігнащенка і Авраама Милецького. 1965. *Архів Еммануїла Діаманта*
5. Проект меморіалу в Бабиному Яру художників Ади Рибачук і Володимира Мельниченка, архітектора Авраама Милецького (другий варіант). 1965.
Архів Еммануїла Діаманта
6. Михайло Пархомов, Григорій Кипніс, Авраам Милецький, Віктор Некрасов, Леонід Волинський, Борис Бродський, Надія Лазарева (Мирова) і Валентин Селібер (зліва направо) біля Будинку архітекторів після виставки проектів пам'ятника у Бабиному Яру. 1965.
Сайт «Віктор Некрасов»

Проект меморіалу в Бабиному Яру «Коли руйнується світ» художників Ади Рибачук і Володимира Мельниченка, архітекторів Авраама Милецького та Михайла Будилівського (перший варіант). 1965. Фото В. Чупринина, В. Мельниченка

Вшанування пам'яті за часів Перебудови

1. Голова Верховної Ради УРСР Леонід Кравчук виступає на мітингу з нагоди відкриття Менори. 5.10.1991.
Фото В. Солов'йова. ЦДКФФАУ
2. Траурний мітинг пам'яті у Бабиному Яру. 29.09.1992.
Фото В. Солов'йова. ЦДКФФАУ
3. Покладання квітів до щойно встановленої Менори. 5.10.1991. *Укрінформ*
4. Траурний мітинг з нагоди відкриття Менори. 5.10.1991.
Архів Іллі Левітаса